herpy

GEKKOER

South-western clawless gecko

Crenadactylus ocellatus

En af Australiens allermindste gekkoer: højst 4 cm fra snude til kloak og helt uden kløer på tæerne. *Crenadactylus ocellatus* lever skjult under bark, nedfaldent træ og sten i det sydvestlige Australien. Der findes kun lidt viden om pasningen, og arten er næsten ukendt i terrarier uden for Australien.

Familie: Diplodactylidae Tidligere navn: *Diplodactylus ocellatus; Diplodactylus bilineatus*

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**3-4 cm** snude-kloak-længde
Levetid	**5-8 år**
Aktiv	**Nat**
Levevis	**Jordboende**
Biotop	**Halvørken og tempereret skov og eng**
Sværhedsgrad	**Erfaren**

PASNING

Min. terrarie	**30 × 20 × 20 cm** L × B × H til 2 voksne dyr
Temperatur, dag	**22-26 °C**
Hotspot	**28-30 °C**
Temperatur, nat	**14-18 °C**
Luftfugtighed	**30-50 %**
UVB	**Valgfri**
Kost	**Insekter og små leddyr (springhaler, bananfluer)**
Holdes	**Enkeltvis eller parvis**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Kuldstørrelse	**1-2 æg**
Inkubation	**55-75 dage** ved 27-29 °C

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Ikke omfattet**
EU-bilag	**Ikke omfattet**
IUCN	**Ikke truet (LC)**

Arten står hverken på CITES-listerne eller i EU's handelsforordning, så der kræves ingen CITES-papirer. Ellers gælder dyrevelfærdslovens almindelige krav.

Om arten

Crenadactylus ocellatus er en lille, nataktiv gekko på 3-4 cm fra snude til kloak. Den har et bredt hoved, en kort krop mellem for- og bagben, korte ben og en forholdsvis lang hale, der ender i en fin spids. Det mest særprægede træk er, at tæerne helt mangler kløer. I stedet sidder der brede hæfteplader på tåspidserne, og den yderste tåknogle er kløvet. Slægtsnavnet *Crenadactylus* henviser netop til det: latin *crena* betyder hak og græsk *daktylos* finger.

Grundfarven er lysebrun og mørkebrun med utydelige lyse og mørke striber langs ryggen og siderne. Oven på det ligger en blanding af lyse og mørke skæl og 7-12 pletter, hver dannet af 3-6 lyse skæl. Pletterne, 'ocelli', har givet arten sit artsnavn. Tegningen er mere uregelmæssig end hos de andre arter i slægten og slører dyret mod bark, blade og jord.

Arten blev beskrevet i 1845 som *Diplodactylus ocellatus*. I mange år blev slægtens former ført som underarter af én art, men genetiske undersøgelser i 2010 og en revision af slægten i 2016 viste, at der er flere arter, som har været adskilt i 20-30 millioner år. Navnet *Crenadactylus ocellatus* gælder i dag kun den sydvestlige form. Ældre oplysninger om arten kan derfor handle om beslægtede arter som *Crenadactylus occidentalis* længere mod nord.

Slægten rummer Australiens mindste gekkoer, og *C. ocellatus* er en af de større arter i den. Inden for sit område er den forholdsvis almindelig, men den lever så skjult, at den sjældent ses.

Udbredelse og levested

Crenadactylus ocellatus findes kun i det sydvestlige Australien. Udbredelsen går fra Waroona syd for Perth østpå gennem Wheatbelt og Fitzgerald River National Park til Cape Arid og Balladonia ved kanten af Nullarbor-sletten. Mod nordøst rækker den ind i overgangen til de tørre egne ved Mount Manning og Bowgada og med et isoleret fund til Walganna Rock. Arten findes også på de fleste af Houtman Abrolhos-øerne ud for Geraldton.

Den mangler i det fugtige sydvestlige hjørne af Australien. Mere nordlige og østlige bestande af slægten hører i dag til andre arter. Australien tillader ikke kommerciel eksport af levende, hjemmehørende krybdyr, så arten findes næsten ikke i terrarier uden for landet.

> **Oprindelig udbredelse:** Australien.

LEVESTED

Arten lever i åbent skovland og krat: områder med græstræer af slægten *Xanthorrhoea*, eukalyptus som jarrah, mallee, marri, tuart og wandoo og spinifexgræs af slægten *Triodia*. Underlaget kan være sand, lerjord eller hård, stenet jord som laterit.

Den skjuler sig under nedfaldne og rådnende træstammer, i brændestabler, i løvlag, under granitblokke og kalkstensplader og under bark, også op til en meter over jorden, så den kan klatre lidt. Nær bebyggelse findes den under bølgeblik, jernbanesveller og affald.

Klimaet er middelhavsagtigt med milde, våde vintre og varme, tørre somre, og længere inde i landet tørt. Under sten og træ er temperatur og fugt mere stabile end i luften over jorden.

Pasning

TERRARIET

Der findes kun lidt viden om pasningen af *Crenadactylus ocellatus*, og arten holdes næsten ikke uden for Australien. Klimaet i udbredelsesområdet er middelhavsagtigt med milde, våde vintre og varme, tørre somre, og dyrene lever skjult under bark, sten og nedfaldent træ. Tallene her er lånt fra andre små, australske jordlevende gekkoer som *Lucasium steindachneri*, *Rhynchoedura ornata* og *Lucasium damaeum*.

Et par skal have et terrarie på mindst 30 × 20 × 20 cm (længde × bredde × højde). Bundarealet er vigtigere end højden, og mere plads giver bedre mulighed for et varmt og et køligt område.

Brug en fast bund af sand blandet med lidt ler og fint grus, og læg flade sten, korkbark og stykker af rådden træstamme, som dyrene kan gemme sig under. Skjulene skal ligge både i den varme og i den kølige ende, og ét af dem holdes let fugtigt, så dyrene har et fugtigt skjul og et sted at lægge æg. Tunge sten skal stå direkte på bunden af terrariet, så de ikke skrider, når dyrene graver. Låget skal være helt tæt eller af fint net, fordi dyrene er så små, at de kan slippe ud gennem små huller.

TEMPERATUR

Om dagen skal der være 22-26 °C i terrariet, og et lille område i den ene ende må gerne nå 28-30 °C. Om natten må temperaturen falde til 14-18 °C. Over 30 °C bør temperaturen ikke komme i længere tid, fordi så små dyr let tørrer ud. Mål temperaturen i begge ender med et digitalt termometer.

Om vinteren er nætterne i naturen kølige. En hvileperiode på nogle uger med 16-20 °C om dagen, lidt lavere om natten og kortere dage passer til årsrytmen og kan fremme avlen.

En varmemåtte eller varmetape under den ene ende, styret af en termostat, er bedre end en lampe, som tørrer det lille terrarie for hurtigt ud.

Læs mere: Varme og temperatur

LUFTFUGTIGHED OG VAND

Luftfugtigheden skal være lav til middel: 30-50 %. Terrariet skal være overvejende tørt, men det fugtige skjul holdes let fugtigt med sphagnum eller jord, så dyrene kan søge fugt, og hudskiftet forløber let. Forstøv det fugtige skjul og lidt på væggen og stenene 2 gange om ugen.

Dyrene drikker vanddråber fra forstøvningen. En vandskål er ikke nødvendig; vil man have en, skal den være meget lav og have små sten i, så dyrene ikke drukner. Sørg for god ventilation, så fugten ikke bliver stående, og der ikke kommer skimmel.

Læs mere: Luftfugtighed, forstøvning og ventilation

LYS OG UVB

Arten er nataktiv og lever skjult om dagen, så UVB er ikke nødvendigt. Et svagt UVB-lys til skyggedyr (Ferguson-zone 1) kan monteres over den ene halvdel af terrariet, men der skal altid være store skyggede områder og skjul. Det er ikke dokumenteret, hvor meget UVB arten får i naturen.

Brug en dagslængde på 11-13 timer om sommeren og 9-10 timer om vinteren, gerne styret af et tænd-sluk-ur. Brug svagt lys, og undgå stærke spotlamper, som varmer det lille rum op. Om natten skal der være mørkt.

Læs mere: Lys og UVB

FODER

Kosten i naturen er ikke dokumenteret. Til størrelsen passer små leddyr: springhaler, bananfluer, små termitter, nyklækkede fårekyllinger og små kakerlakker. Byttet må ikke være større end afstanden mellem dyrets øjne.

Voksne dyr fodres 2-3 gange om ugen. Så små dyr tærer hurtigt på reserverne, så hold øje med halens tykkelse. Pudr foderet med kalk med D3-vitamin ved hver anden fodring og med et multivitamin en gang om ugen. Fodr foderdyrene med grønt og fugtig føde, før de gives til gekkoerne. Tag bytte, som ikke er spist, ud efter et par timer, da levende insekter kan gnave i så små dyr.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Crenadactylus ocellatus er hurtig, genert og svær at se, fordi den gemmer sig om dagen og er aktiv i mørke. Den egner sig til at blive betragtet, ikke til at blive taget op: dyret er så skrøbeligt, at håndtering let skader det eller får det til at smide halen. Tag aldrig fat i halen.

Hvordan arten opfører sig over for artsfæller, er ikke dokumenteret. Hold den enkeltvis eller parvis i et terrarie med mange skjul, så intet dyr kan blive jagtet rundt. Hold aldrig to hanner sammen, og del dyrene, hvis der er uro, bidsår eller manglende haler.

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Kønnet er svært at se. Porer foran kloakken mangler som regel, og kun enkelte hanner har to. Kønnet kan derfor kun afgøres på udvoksede dyr og kræver en nøje undersøgelse. Alder og størrelse ved kønsmodenhed er ikke dokumenteret for arten.

PARRING

Parring i fangenskab er ikke dokumenteret. Hos andre små, australske gekkoer fra samme klima følger avlen årstiderne: en kort, kølig vinterperiode efterfulgt af stigende temperatur og længere dage om foråret. Sæt hannen til hunnen, og hold øje med dem de første dage. Skil dem straks, hvis hunnen jages eller bides.

ÆGLÆGNING OG KULD

Arten lægger æg. Kuldstørrelse, antal kuld om året og æglægningssted er ikke dokumenteret, men beslægtede gekkoer i familien Diplodactylidae lægger 1-2 æg pr. kuld, skjult under sten, bark eller i fugtig jord. Hunnen bruger formentlig det fugtige skjul. Se efter æg under skjulene hver uge, og flyt dem forsigtigt til inkubatoren.

INKUBATION

Der er ingen tal for arten. Tallene er lånt fra beslægtede australske gekkoer, hvis æg klækker efter omkring 55-75 dage ved 27-29 °C. Læg æggene halvt ned i fugtig vermiculit i en lille æske med et par små lufthuller, og vend dem ikke. Vermiculitten blandes med vand 1:1 efter vægt og må ikke være våd. Brug en inkubator med termostat. Det er ikke dokumenteret, om kønnet afhænger af temperaturen.

Læs mere: Inkubation af æg

OPDRÆT AF UNGER

Opdræt er ikke dokumenteret for arten. Ungerne er ekstremt små og opdrættes i en lille, tæt boks med fugtig køkkenrulle eller sphagnum og en flad sten som skjul. Giv springhaler og nyklækkede bananfluer hver anden dag, pudret med kalk, og forstøv let dagligt. Hold ungerne hver for sig, til kønnet er kendt.

Sundhed og typiske fejl

Der findes ingen viden om sygdomme hos arten i fangenskab. Det vigtigste er at undgå de fejl, som rammer små gekkoer fra tørre egne generelt:

- Udtørring, fordi dyret er så lille. Hold det fugtige skjul fugtigt, og forstøv, så dyrene kan drikke dråber.
- Overophedning, hvis terrariet står i sol eller har en varm lampe.
- Kalkmangel. Pudr foderet med kalk og D3-vitamin.
- Hudrester på tæer og halespids. Giv et fugtigt skjul, og løsn dem forsigtigt med lunkent vand.
- Smidt hale efter håndtering eller slagsmål. Det er ikke farligt i sig selv, men halen er et vigtigt fedtlager, og den nye hale får ikke samme form og tegning.

Et sundt dyr har en fyldig hale og klare øjne. Søg dyrlæge med erfaring i krybdyr, hvis dyret taber sig, ikke spiser i flere uger eller er slapt.

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.